

PRIMORSKI LIST

Poučljiv list za

slovensko ljudstvo na Primorskem

Letnik III.

„Vse za vero dom cesarja!“

J. Gosar o. Gorici

Štev. 4.

„Primorski List“

izhaja vsaki prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu. Cena za celo leto 1 gl. za pol leta 50 nov. Posamezne številke se prodajajo v šolskih in nunskih ulicah po 4 nov.

V Gorici, dne 7. februarja 1895.

Uredništvo in upravnništvo

mu je v Gorici, Travnik št. 13. — Nefrankovana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Oglase in naznanila sprejema upravnništvo po pogodbi.

Moč naših nasprotnikov.

Letos se nateče menda deset let, od kar so pogumni in učeni možje dvignili tudi na Slovenskem zastavo odločno katoliških nazorov. Storili so to iz čiste ljubezni do katoliške cerkve in do slovenske domovine. Ni dr. Mahnič, ni prof. Marnu ni bilo do osebnih koristi, kar jima je priznal še celo „Slovenski Narod“, če prav nerad. Ker je pa nova katoliška stranka razvila program večnih načel, ki so povsod prestoparile zemlji obličje, bilo je pač upati velikih uspehov nasproti malenkostnemu napredku stare stranke, ki li imela nobene prave barve. Toliko bolj gotov se je zdel uspeh, ker se je oklenila nove zastave skoraj vsa duhovščina, prva velesila na Slovenskem. Upati je bilo še več, namreč, da se zbudi tudi zaspana Hrvaška, ko bi videla veselo katoliško gibanje pri bratih sosedih. Hvala Bogu, zaznamovati je vže res lep napredek, katerega ne more nikdo več utajiti. Katoliški shod, katoliško časopisje, katoliška društva so res lepa dejanja mlade katoliške stranke. In vendar vlada povsod še neko nezaupanje, neko obotavljanje in odlašanje. Od kod pač to, kjer se gre za sv. stvar? Ali se mari bojimo domačih nasprotnikov?

Da! Nasprotnikov imamo dovolj, odločnih, vplivnih in grozno surovih in divjih Slovenščini, do tedaj še neomadežani, so ti naši nasprotniki vmazali čedno lice z grdimi in neotesanimi psokami. Naj bolj žalostno je pa bilo, da tako ostudno in emokavzarsko pisarenje ni prav nič studilo se naši inteligenciji. Toda nepoštenje in neotesanost je slabo orodje in možje katoliški se ga niso vstrašili. Niso torej, po našem mnenju, nasprotniki krivi, da dobra stvar zastaja, ampak kriči so oni katoliški možje, duhovni in posvetni, ki se od prevega začetka bratijo z našimi najhujšimi nasprotniki. Kriči so deloma tudi oni dobromisleči gospodje, kateri o naših možeh in o njih delih in spisih vedno in povsod le zabavljajo. — Bilo nam je prav bitko pri srcu, ko smo brali v časopisih, da je dr. Iv. Tavčar, kakor vsako leto, tudi letos v deželni zboru grdo napadel č. duhovščino, imenoma še dr. Mahnič, in zaven povdarjal, da je napadel duhovščino in to, ker je sprejela načela dr. M. A kedo je ta dr. Iv. Tavčar? Odvetnik je v Ljubljani in pisatelj naj bolj nespodobnih pripovedi, kar jih ima slovenska književnost. A ta je zaupni mož cele nam nasprotne stranke in torej tudi zaupni mož nekaterih duhovnikov, ki so ga izbrali v izvrševalni odbor narodne stranke. Pred 29. nov. m. l. nismo verovali, da bi bilo to mogoče, kar je zdaj vsem očito. To pa je veliko pohujšanje občinstvu, ki se s tem bega, da res ne ve več, komu ve-

rovati. Tudi naj bolj prepričevalna beseda, ne prepriča več; tudi naj bolj navdušen govor ne gane več občinstva, katero vidi na strani nasprotnikov tako odlične katoliške može in celo duhovnike. — Teh besed ne pišemo iz malosrčnosti ali kakor bi mislili vse delo pustiti, kar nam ni prišlo še v glavo, ampak pišemo je iz ljubezni in spoštovanja do onih naših sobratov, ki pomagajo nasprotnikom podirati katoliško delo. Dobro smo poučeni in brez strahu rečemo: da ni bilo njih, bi bila katoliška ideja vže vnela tudi hrvaško duhovščino in imeli bi bili vže 1. hrvaški katoliški shod. — Te besede pišemo, da bodo vedeli, da se nasprotniki sklicavajo na-nje, tudi ko zagovarjajo očitno paganske in nespodobne umotvore n. pr. mladini Ali č. gg. to vedo, ne vemo, to pa vemo, da so vedno ž njimi. Evo, moč naših nasprotnikov!

Posojilnice na deželi.

Velika dobrota za slovensko ljudstvo so posojilnice, koje so rodoljubje vstanovili po mestih in večih trgih. Škoda, da so tako pozno začeli in predolgo pustili ljudstvo v rokah oderuhov. Toliko bolj nas veseli, da se zdaj množijo posojilnice in tudi dobro vspevajo. Za to pa hočemo tudi mi spodbuditi prijatelje ljudstva, naj vže skoraj vstanovijo posojilnice tudi na deželi, v vsaki večji občini ali fari. Naj primerniše za male občine (1000 do 3000 duš) so Raiffeisen-ove posojilnice. Zakaj te? 1. Ker v te posojilnice vkladajo udje ali zadrugarji le male deleže 10 — 20 gld. in vsaki zadrugar ima le en delež. Vsled tega morejo pristopiti v tako posojilno zadrugo vsi občinarji, ki imajo količkaj lasti. 2. Vsaki zadrugar je s celim premoženjem porok za posojeni denar ali kakor pravimo: posojilnica daje neomejeno poročstvo. Posojila so torej varna: denarja se lahko vdobi tudi za male obresti 3 — 4%. 3. Dobiček ostane skupen in se ne deli zadrugarjem. Dobiček se porabi za rezervni zaklad in za gospodarski zaklad, ki ima služiti skupnim koristim cele zadruge. 4. Posojilnica ima tudi namen, da goji vzajemnost mej udi, da si skupaj naročajo, česar potrebujejo, da skupno prodajajo, skupno zboljšavajo zemljišča, odkupujejo zadolžena zemljišča i. t. d.

Potreba posojilnic na deželi je toliko večja, ker so naše pokrajine močno zadolžene n. pr. Istra, Vipavsko, Brda. Upniki tirjajo visoke obresti in so večinoma nasprotniki našega naroda. Kako-li naj torej slovensko ljudstvo napreduje, ako se ne oprostí iz rok narodnih nasprotnikov? Kako naj se zboljša žalostno stanje kmetovalcev, ako jim jemlje letni pridelek mestna gospoda? —

Dragi čitatelj! Postavi se z menoj na

vrh naših vinorodnih Brd n. pr. v Smartno in razgledaj si to krasno slovensko zemljo. Ali jo moreš gledati vesel? Glej! trud in znoj je delež ratarja trpina, dobiček pa gre v zaklade bogatih kapitalistov in gospodov, kajti zemlja je deloma v tujih rokah, deloma je hudo zadolžena. Toda, osnujmo v Brdih štiri ali pet Raiffeisen-ovih posojilnic n. pr. eno Steverjano, eno v Smartnem, eno v Kojskem, eno v Biljani pa še eno — in v tridesetih letih bo vsa zemlja last domačinov. A kedo naj se tega dela loti? Kdor koli ima res srce za ljudstvo; kdor koli more in vtegne: vsi razumni prijatelji ljudstva.

Deželni zbor goriški.

(5. seja dne 25. januarija)

Došle prošnje za podpore so se izročile odsekom. Dr. Gregorčič je naznanil tri predloge:

1. naj se spremeni volilni red za deželni zbor. Po predlogu bi se zelo namnožilo število volilcev. 2. naj se prenaredi volilni red goriškega mesta. Tudi po tem predlogu bi število volilcev naraslo. 3. naj se spremeni volilni red za obrtniško in kupčijsko zbornico.

Posl. Dottori je opozoril deželni zbor, da preti naši vbogi deželici zopet velika škoda, ker se vlada dogovarja s Francijo in se je vže obljubilo znižanje carine za vino iz Francoskega. Naznanil je za prihodnjo sejo predlog: 1. naj deželni zbor izreče, da bi bilo vvažanje francoskega vina zelo škodno za Goriško; 2. da naj deželni odbor odpošlje prošnjo e kr. vladi, naj bi ne dovolila znižanja carine.

Grof Alfred Coronini je vprašal glavarja, kaj je storil deželni odbor za Vipavsko železnico? Glavar je odgovoril: „Vse kar mu je bilo naročeno, ali ministerstvo se še ni odločilo.“

Na to je dr. Rojic vprašal glavarja, ali pride razprava o podpori 5000 gld. za cesto iz Soče v Trento na vrsto vže v prihodnji seji? Glavar je obljubil to storiti, ako vdobi poročilo odsekov. — Nadalje je prečital dr. Rojic interpelacijo o zgradbi Vipavske železnice s širokim tirom. Izročila se je vladnemu zastopniku.

Grof A. Coronini je kratko vtremeljal predlog o Vipavski in Predelski železnici. Izročil se je odseku v poročilo.

Dr. Gregorčič je utemeljil svoj predlog: 1. o zboljšanju učiteljske plače in je nasvetoval naj se izroči pravnemu odseku. Na predlog posl. Dottori-ja se je izročil posebnemu odseku (dr. Pajer, dr. Lovisoni, dr. Verzegnassi, Benardelli, dr. Gregorčič, Grča, dr. N. Tonkli); 2. predlog naj se spremeni domovinska pravica v olajšanje kmeč-

kim občinam. Izročili so predlog pravnemu odseku.

Posl. *Kocijančič* je utemeljeval svoj predlog, naj bi imeli učitelji volilno pravico po plačilni vrsti. Izročili so ga pravnemu odseku.

Dr. *Verzegnassi* je poročal o raznih zalogih in o proračunu za l. 1895. Sprejeto.

(6. seja, dne 29. januarija.)

Deželni glavar je izpregovoril nekaj sočutnih in priznalnih besed v spomin ranjencemu *g. Rajmundu Mahorčiču*. Poslanci so stojčje poslušali.

Posl. *Grča* je predlagal, naj dež. odbor v sporazumljenju s nadškofijskim ordinarijatom skrbi za veronauk na kmetijski šoli in naj se veronaučitelja nagradita vsaki s 100 gld. na leto. Predlog je zagovarjal dr. *Gregorčič* proti dr. *Pajerju*. Proti nujnosti predloga so glasovali imenoma Italijani (10), za nujnost Slovenci (9). Izročili so predlog finančnemu odseku. — Nadalje je posl. *Grča* prečital interpelacijo c. kr. vlade, naj bi se voditeljem krstnih matic naznanjalo, kateri mladeniči se vsako leto potrdijo za vojake, da se jim s tem olajša spisovanje zapisnikov za vojaški nabor.

Dr. *Gregorčič* je prečital interpelacijo o cesti v Soški dolini, ki je v slabem stanju.

Vladni zastopnik pl. *Bosizio* je odgovoril na vprašanje posl. *Grče* od dne 15. m. m. o nemških zapisnikih pri prvotnih volitvah, da je to stvar volilnih komisij in da komisarjem ni dala vlada nobenega povelja, naj spisavajo zapisnike v nemškem jeziku. V prihodnje se bodo spisavali zapisniki v jeziku, kateri določi komisija.

Dr. *Gregorčič* predlog o volilni pravici v deželni zbor se je izročil pravnemu odseku, predloga o volilnem redu v kupčijsko zbornico in mestno starešinstvo sta pa propala pri glasovanju.

Dr. *J. Tonkli* poroča o računih deželnega zaloga za 1893, dr. *Gregorčič* o Wendenberškem zalogu za l. 1893 in o proračunu za l. 1895.

Dr. *J. Tonkli* poroča o odveznem zalogu za l. 1893. Sprejeto.

Prošnja za cesto Bracan-Dolenje se odstopi odbornu.

Prihodnjo sejo naznani glavar pismeno. Toda malo upanja je, da pride še do kake seje, ker so se poslanci sprli v odsek radi cest in železnic in obrtne šole v Gorici. Glasilo *prof. A. Coronini-ja* je naznanilo, da so slov. poslanci izjavili deželnemu glavarju, da se ne vdeležijo več sej, dokler se ne domenijo z italijanskim klubom. Italijani pa se menda ne vdajo, kakor sami zagotavljajo. Zato se res bojimo, da bodo vse podpore izostale n. pr. cestnim odborom (10.000 gld.), Slov. Alojzijevišču 650 gld. i. t. d. Razume se samo ob sebi, da so tudi vsi drugi predlogi odloženi (n. pr. o učiteljskih plačah, o volilnem redu, o železnicah i. t. d.) Čas deželnim zborom je vže potekel, 19. t. m. snide se menda vže državni zbor.

Deželni zbor isterski razpuščen.

Kakor je bilo pričakovati, je vlada razpustila deželni zbor isterski in naložila c. kr. namestništvu, naj razpiše nove volitve. Ob tej priložnosti so dunajski vladni listi naravnost obsojali ravnanje liberalne večine, ker je protivno osnovnim zakonom avstrijskim. Nobena avstrijska vlada ne bi mogla odobriti sklepov, ki jemljejo katere-mu koli narodu postavne pravice. Naše cesarstvo sloni na enakopravnosti vseh narodov. Kdor torej načelno jemlje narodom enakopravnost, kakor je to storila italijanska liberalna večina v Poreču, izpodkopava temelj avstrijskemu cesarstvu. Vlada upa, da bodo volilci to spoznali in cenili in volili spravljive poslance. — Tako so pisali vladni listi. — Slovanski poslanci zbrani v Pulju dne 17. januarija so razposlali proglas Slovanom v Istri, v kojem povdarjajo svoje narodne pravice, pa tudi zagotavljajo svojo spravljivost z italijanskim narodom:

„Mi ne jemljemo ničesar italijanskemu ljudstvu v Istri. Hočemo pa enakopravnost obema jezika, ki se govorita v Istri . . . Pravico za Italijane poleg pravice za nas bomo vedno branili, kar smo do zdaj vže dokazali v dejanju. Sveto je nam načelo: ljubiti in braniti svoje, pa spoštovati tuje.“

Proglas ima nadalje pomenljive podatke o gospodarskem zanemarjanju tužne Istre „Gospodarstvo dežele se žrtvuje strankarskim namenom. — Sramotno je za naš vek, da velika množica ljudstva nima niti pitne vode, da obolevajo odrasli in otroci ob slabi in nezdravi vodi. Sramotno je za deželno upravo, da mora prebivalstvo iz Poreča, namišljenega glavnega mesta, prati in kuhati z vodo iz kala, kakoršne bi drugod se živini ne dajali, a gledišče, ki je stalo zbožno mesto tisočake, je skoraj celo leto zaprto. Vže 20 in več let stoje na papirju načrti in računi za nove ceste in poti, katere bi donesle blagoslov deželi, ako bi se res napravile. — Nimamo ni najmanjših šol, še tam ne, kjer je silna potreba. Mladini hrvaški in slovenski ne daja dežela nobene podpore, ker se iz deželnega zaklada podpira le Italijane. — Našemu poglavitnemu pridelku — vinu — niso skrbeli za ime pred svetom in za prodajo v severnih deželah, marveč še črnijo in obrekujejo ljudstvu in oblastvom one rodoljube, ki skušajo spravljati vino v druge dežele.“

Proglas je poln srčne ljubezni do naroda in ni dvomiti, da bo vse slovansko ljudstvo ko en mož šlo za svojimi voditelji. Bog z njimi! Naj bi se pa ob ti priliki zbudili tudi katoliški italijani kot pravi prijatelji ljudstva.

Deželni zbor tržaški.

(III. seja, dne 25. januarija.)

Deželni zbor našega glavnega mesta je začel mlaiti prazno slamo. Od zbornice, v kateri je očlčno razumništvo in katera razpolaga z velikim bogastvom, bilo bi pričakovati, da bode razpravljala važne načrte za deželico in se menila tudi za koristi cele dežele. Glavno mesto ne sme izgubljati se z zakotnimi in malenkostnimi vprašanji, katera lahko prepusti v razgovor kaki gorski podružnici. Toda narodni fanatizem jim kali vid, da ne vidijo ni svojega ljudstva koristi ni našega. Tudi nasproti vladi se ponašajo osorno in nehvaležno, kakor da so pozabili, koliko je vlada do zdaj storila za Trst. Vladni zastopnik vedno zagotavlja poslancem, da je vlada naklonjena Trstu ali do zdaj ni še našel prave besede, ki bi očete prepričala, da vlada res vzdržuje Trst. Mi bi svetovali, naj jim reče enkrat tako-le: „Če Vam nismo več dobri, poiščite si drugih strijcev, mi pojdemo v *Spljet*, ki nas z veseljem sprejme, kateri smo pa do zdaj prezirali, da smo Vas podpirali. Z Bogom!“ Taka beseda, menimo, bila bi na pravem mestu in gotovo bi ohladila prisiljeno gorečnost liberalnih in judovskih poslancev. — Zanimivo je tudi, da celo noben „konservativec“ ni upal se braniti vlade. —

V III. seji so sklenili enoglasno resolucijo proti slovenskim imenom vasi in krajev v deželi. Vlada — pravijo — je ravnala protipostavno in žaljivo, da je poleg italijanskih imen postavila tudi slovenska imena, navadna v Trstu n. pr. Trst, Kontovelj, Škedenj i. t. d.

Nadalje so sklenili resolucijo, da naj se odzame č. duhovščini spisovanje in ravnateljstvo zakonskih in krstnih matic in naj se izroči posvetnim uradnikom. Pri tej priložnosti so proslavljali tudi bivšega ministra *Weckerleja*, ker je vsilil ogerskemu ljudstvu divji zakon. Predsedoval je zbornici *jud Luzzatto*, a vtemeljil in spopolnil je ta predlog *jud Morpurgo*. — Vladni zastopnik je branil duhovščino tako, da se je videlo, da načelno bi ne bil proti resoluciji. Naj bo! Č. duhovščina tržaška, italijanska in slovenska, se je zdaj pač prepričala, da nima prja eljev ni pri birokraciji ni v starešinstvu ni v deželnem zboru, nje moč pa

bodi samozavest in zložnost proti skupnemu sovražniku: proti židovskemu liberalizmu.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Spinčič pred volilci. Dne 2. febr. sklical je poslanec *Spinčič* volilce v sv. Peter v Šumi da jim da račun o svojem in svojih tovaršev poslanskem delovanju. Zbralo se je mož toliko, da jih je čez polovico stalo pod milim nebom, ker niso mogli vsi v zbornu dvorano. Ko je g. *Spinčič* v jedrnatem in jako poljudnem govoru razložil naj važnije točke, tikajoče se zdajne politike v Istri, je shod soglasno sklenil resolucije, v katerih zahteva, da a) se uvede popolna ravnopravnost v uradih in šolah; b) naj se v Pazinu naredi hrvaški gimnazij in učiteljsišče; c) naj se upelje splošnja volilna pravica, ali vsaj neposredne volitve na deželi in naj vsaka občina voli doma; d) naj se odkup desetine končno uredi; e) naj se Istriji dovolijo druga polajšanja, ker ima zavoljo vinske klavzule veliko gmotno škodo; f) naj se Pazinska županija ne razcepi, kakor želi deželni odbor. Red je bil ves čas izboren; poslušalci so izrekli poslancu *Spinčiču* popolno zaupanje in odobrili njegovo ravnanje. S „živio“ klici na presvetlega cesarja razšli so se mirno.

Slovenci na Koroškem. Kakor primorski liberalci brezobzirno delajo s Slovani, tako na Koroškem delajo Nemci s Slovenci. Pa tudi tamo se Slovenci ne pusté pozobati, ampak krepko branijo svoje pravice. Da se nared bolj prebudi in zave svojih po postavi in naravi potrjenih pravic, narodni boritelji snujejo politična društva. Dne 28. jan. bil je v Prevaljah osnovalni shod katoliškega delavskega društva in se je vršil presijajno. Prostorna dvorana je bila natlačena delavcev, ki so pazljivo poslušali zanimive in podučne govore o društvenem namenu in o socialnem vprašanju. — V deželnem zboru koroškem je bila zanimiva šolska debata. Poslanec *Einspieler* je dokazoval, da šole na Koroškem ne zadostajo ne verskim, ne narodnim, ne pedagogičnim zahtevam. Dež. nadzornik *Gobanc* je zagovarjal šolsko upravo. Posl. *Abuja* pa je udihal po slovenski duhovščini, katero je potem v daljšem govoru zagovarjal škof dr. *Kahu* in povdarjal zlasti potrebo materiščine za vpešen šolski poduk. Dr. *Steinwender* pravi nato, da ima mil. g. knezoškof iste nazore kakor klerikalni narodni voditelji in strastno je napadel duhovščino, katero je krepko branil poslanec *Muri*. Konec debate je bil, da je liberalna nemška večina izrekla deželnemu šolskemu nadzorniku priznanje na njegovem delovanju.

Dvoboj pri vojakih. Katoliški poslanci Tirolski in predarlški so imeli te dni posvetovanje zastran deželno brambovskega zakona in sklenili zastran dvoboja odposlati posebno adresu na cesarja. Liberalni časopisi jih sicer smešijo, češ, da tirolskega kmeta pač malo briga kako častniki poravnajo svoje častne zadeve; s tem liberalci le kažejo, da nimajo pravega pojma o naukih katoliške cerkve. —

Pet in dvajset tisoč goldinarjev je deželni zbor kranjski dovolil za povspesevanje vinogradstva in za zatiranje trne uši.

Cerkveno-politiška preosnova na Ogerskem. Novo ogersko ministerstvo je v nastopnem govoru povdarjalo, da hoče hoditi blizu po tistih potih, kakor prejšnje ministerstvo. Osnovala se je katoliška stranka, ki bo branila pravice katoliške cerkve proti liberalni vladi.

Vnanje države.

Ruska, milejša Poljakom in katoličanom. Novo imenovani gubernator *Suvajlov*, je pri vsprejemu katoliške duhovščine rekel nadškofu: Pozdravljam Vas kot glavnega zastopnika katoliške duhovščine. V tesni zvezi z narodom mi boste pomagali narod vzgojevati v udanosti do prestola in jedinstvi s širšo domovino.

Zakon proti jezuitom na Nemškem. Državni zbor je vsprejel predlog, da se odpravi protijezijski zakon. Da dobi predlog postavno moč, mora mu pritrditi še zvezni svet.

Vojska mej Kitajci in Japonci. Pred enim mesecem se je vkrcala tretja vojna Japonska, o kateri se dolgo ni znalo, kam se je obrnila. Te dni pa je stopila na kitajsko zemljo, napadla in po dvanajsturnem krvavem boju vzela Vaj Haj-Vaj, ki je največje kitajsko pristanišče. Kitajske vlade se je lotil hud strah, in je hitro poslala mirovne posredovalce v Japan. —

RAZNOTEROSTI.

Vladika Josip Juraj Strossmajer je obhajal prav na tihem 80. rojstni dan v Diakovu. Naj se mu izpolni srčna želja, da bi videl ljubo domovino zložno in srečno.

Šolski svet za goriški okraj je imel sejo dne 31. februarja t. l. Imenovani so: Gg. Franc Strgar, voditelj v Desklah, Fr. Kotnik, voditelj v Višnjevku, Ant. Komac, potovalni učitelj na Vrata — Gor. Lokovec; gđc. Leopold. Krsnik, učiteljica v Rifenbergu; Angela Setničar, učiteljica v Smarjah.

Sklepni račun šolskega zaloga za leto 1895 kaže dohodkov 116.475 gld. 84 kr., stroškov pa 116.476 gld. 75 kr. Stroški so tako le razloženi: Plače in osebne doklade 41.043 gld. 59 kr.; opravilne doklade 2791.79, petletnine 4610.07; stanarine 4389 51, najemščina za šole 3407.75; knjžava, svečava, suazenje, pohištvo 2682.55; nagrade in podpore 3222; učni pripomočki 345.06; knjižnice 228.06; učiteljske konferencije 113.64; šolska poslopja 18556.53, zdržavanje solskih poslopjij 1823.83.; odškodnina udom okr. s sveta 563; razni stroški 3657.50; dolgovi povrnjeni 17772.20; predplače 10.684.75. Rednih stroškov je na leto 88.019 gld. 98 kr.

Računi o popravljenu šolske hiše na Timovem, v Dornbergu, v Kronbergu in Križu so potrjeni, o drugih šolskih hišah se je odločila razprava. — Sklenilo se je vstanoviti dve izredni postaji v Podloki in Dol. Lokovcu (pri Kolencu).

Potopila se je v severnem morju velika nemška ladja: „Elbe.“ Trčila je z nekim malim angleškim parnikom. Mala ladja se je rešila, velika pa se je potopila. Vtonilo je 280 ljudi. Bodi jim Bog milostiv.

„**Rimski Katolik**“ je zdaj izrečno prepovedan na gimnaziji

„**Zora**“ se imenuje nov list, ki bo izhajal štirikrat na leto na Dunaju II. Obere Donaustasse 53. II. „Zora“ bo glasilo kat. akadem. društva „Danica.“ Živela!

NOVICE.

Goriško.

Pritožbe naročnikov, da ne vdobivajo lista, nam dohajajo od več strani. Kdor torej lista ne vdobi, naj nam sporoči takole: Upravništvo „Primorski List.“ Travnik 13. Reklamacija. Stev x nisem vdobil. J. J. — Taka reklamacija je prosta poština.

Sicer pa pošta ne dostavlja lista na dom, ako se ne plača 1/2 kr. od števec. Tako se lahko zgodi, da obležijo listi na pošti. Iz Trsta n. pr. so nas vže opozorili na to. Vsaki naročnik vprašaj torej naj prej na pošti. —

Odlikovanje. Preč. gosp. kanonik in ravnatelj knezo-nadškofijske pisarnice **Stefan Bensa** je odlikovan s križem viteztva Franc Jožefovega reda. To odlikovanje je razveselilo nas vseh, ki poznamo neutrudljivo delavnost in iskreno ljubeznjivost in skromnost preč. g. kanonika. Visokočastiti gospod je rojen 5. aprila 1829. za mašnika posvečen 20. dec. 1851, a letos se nateče vže **štirideseto leto**, odkar marljivo deluje v knezo-nadškofijski pisarnici. Če prav je bolehen in vže prileten, vender dela ne pušti, kar je lep zgled posebno mlajšim gospodom. Bog nam ga ohrani še mnogo let.

Č. g. Peter Fabris, gospodar v bogoslovnicí, je praznoval dne 3 t. m. 40 letnico mašnikovega posvečenja. Ob tej priložnosti je podaril slov. Alojzijevišču 30 gld. Bog ga ohrani naši bogoslovnicí.

Vitez Klodič-Sabladoski je nadzoroval goriško zasebno slovensko šolo in jo pohvalil zelo laskavo. Čast rodoljubom, ki jo vzdržujejo, in učnim močem, ki se v njej trudijo. Slovenska zasebna šola v Gorici je vredna pa tudi potrebna naše podpore, dokler nam mesto krati pravice. Ne zabimo je.

Dr. Jožef Stanič, odvetnik, naselil se je stalno v Gorici.

Preč. g. župnika biljanskega Al. Fabijanija brat Franc, je obiskal brata — belnika. Pri obisku ga je zadel mrtvoud. Odpeljal so ga v Stanjel.

† G. I. Bresca, mestni računar, umrl je v Gorici. Mož je bil 41 let star. Pogrebli so ga z velikim spremstvom.

† G. Matija Čej, učitelj in orgljar je umrl v Gorici. Orgljal je v stolnici, pri sv. Ignaciju, pri sv. Vidu, na Kostanjevici in pri vsmiljenih bratih. Zapustil je 3 otroke sirote. N v m. p.

„**Corriere**“ o **č. oo. kapucinih v Gorici.** Zadnji čas piše židovski „Corriere“ kakor za stavo proti č. oo. kapucinom v Gorici. Vsako, tudi najmanjšo priložnost izrablja, da hujska proti njim 1. zato, ker so kapucini 2. zato, ker so večinoma Slovenci. V jedneji zadnjih številk pripoveduje prav slastno, kako je kapucin — Slovence zapodil dva rogovileža iz cerkve in dostavlja, da se je neolikanost kapucina naznanilo redarjem, ki bodo okrecali po zasluženju drznega kapucina. Mi pa vemo, da bodo redarji rekli: „Se premalo jih je!“

„**Eco del Litorale**“ je prav obsodila delovanje deželno zbornih poslancev, ker niso dovolili zaslužene odškodnine veroučiteljema na slovenskem in laškem oddelku kmetijske šole v Gorici. Dobro!

Iz Podmelca se nam piše. Dovoljeno je pri nas lepo delo: novo šolsko poslopje. Stalo je sicer veliko, a veseli smo vendar krasne stavbe z pomenljivim napisom: „*Veri in omiki.*“ Pri blagoslovljenju je bil navzoč g. okrajni glavar grof Marenzi. Pri sv. maši je preč. g. župnik razložil zbranim poslušal em pomen zlatega napisa na pročelju novega poslopja: „*Veri in omiki.*“ Po maši smo šli v procesijo proti šoli, kjer je preč. g. župnik blagoslovil novi dom. Okrajni glavar je izročil ključce predsedniku krajnega šolskega sveta. G. nadučitelj Krajinik se je zahvalil grofu Marenziju, da je s svojim vplivom naklonil občini tako primerno poslopje. Dve deklici sta izročili dva šopka cvetic: eden okrajnemu glavarju, eden pa preč. g. župniku „za lepe nauke v cerkvi in šoli.“ Končala je slovesnost s cesarsko pesnijo in z deklamacijami šolskih otrok. Bog blagoslovi!

Iz Iderskega pri Kobaridu. — Pri nas smo imeli 23. pr. m. občinsko volitev. Stari župan se je sam odpovedal že naprej izvolitvi, ker si ni upal dobiti takih moč, s katerimi bi mogel dobro županiti. Bil je izvoljen popolnoma nov občinski odbor. Kakor povsod bili ste tudi tukaj dve stranki. Pravijo, da volite ne bo obveljala, ker so se godile pri volitvi neke nepravilnosti. Med volilci bila sta namreč tudi dva, ki nista imela pravice. Enemu niso dovolili voliti, drugemu pa. . . Zaradi tega so vložili pristaši prvega pritožbo ničnosti. Kaj se bo spekle iz te moke, sporočim o svojem času. — Znoel je pri nas neki mož, star okoli 50 let. Bil je božjasten, in zaradi tega menda je znoel. Ker je hudo divjal, morali so ga zvezati in odpeljati v Gorico. — Umrl je v naši, namreč v kobaridski fari, najstarejši mož Andrej Krnavec, po domače Jakli, rojen leta 1807, star torej 88 let. Bil je prosjak, ki pa je do zadnjega skoraj vsaki dan hodil k sv. maši.

Iz Volčjega grada. Dne 19. m. m. praznoval je petdesetletno poroko Franc

stolfa, altarni umetnik. Mož je še trdnega zdravja in sposoben rokodelstvu.

Ob tej priliki nekoliko besedi o naši občini. Imamo lično cerkvico, posvečeno sv. Janezu Krstniku v puščavi, le Jordana nimamo, zraven je zvonik, kakersnega ne najdeš daleč na okrog, le žal da je v nizavi. Vode imamo dovolj, kajti naše pradedje so nam napravili potrebne vodnjake, kakor bi bili že naprej znali, da bode vas napredovala v obrtniji. Imamo tri prodajalnice obleke, da se vsak lahko ceno obleče za denar, še cenejše pa brez denarja. Trije so kamnostrugarji, eden je pa lesostrugar, dve gostilni sti dobro obiskovani. Imamo kakih 30 kamnosekov, kateri hodijo večinoma v Nabrežinske kamnolome. „Bralno društvo“ namerjava napraviti častno veselico vodji, ako bodo razmere vgodne, najbrže o pustu. Ceste pa imamo jako slabe posebno od nabrežinske postaje. Vpraša se, kdo je temu kriv? Može, občine, zdramite se!

V Renčah so praznovali zidarji svojega zaščitnika sv. Vincencija sè slovesno službo božjo. Slavje so povečevali sè streljanjem. Streljanje je glavarstvo prepovedalo. Kljub prepovedi so streljali. Orožniki so hoteli preprečiti streljanje. Streljalci so se vprli, orožniki so rabili orožje in jih več ranili. Ranjeni se zdravijo v goriški bolnišnici in premišljujejo prekesno staro resnico: Kdoi ne uboga, ga tepe nadloga. Sicer pa postopanje orožnikov se sodi splošno kot prestrogo. Da bi bili vsi pokorni, ne bi trebalo orožnikov.

Z Bovškega. Nek A. K., rojen pred 69 leti v Soči in zdaj stanujoč že čez 40 let v Podklostru na Koroškem, šel je 29 januarja čez Predel proti svojemu rojstnemu kraju. Celo pot ni drugega vžil kakor nekoliko kave in žganja. Ves oslavljen in premrazen prišel je okoli 8. ure zvečer do plaza pod Spodnjo Sočo, od koder pa ni mogel več naprej. Prepričan, da ga tukaj viliti gotova smrt, pokleknil je kar v sneg, sklenil roki, v katerih je držal popotno palico. K sreči je prišel za njim c. k. orožnik A., kateri je pohitel do prvih liš, od koder so prišli s sanmi in ubogega starčka, že vsega trdega, v gorko izbo odpeljali, kjer je še le prišel k sebi in povedal, kdo je. Če bi ne bilo pomoči o pravem času, pogrebli bi ga bili, ne da bi vedeli koga, ker bi bil — dasi doma — popolnoma neznan.

V Cerknem je občni zbor „sarodne čitalnice“ izvolil soglasno Dr. Gregorčiča, državnega in deželnega poslanca, častnim članom.

V Šempasu so imeli občinske volitve. Izid ni zadovoljil g. Jos. Faganela. Podal je utok. Vis. namestništvo je volitve razveljavilo. Nove volitve bodo 11., 12. in 13. t. m.

V Plaveh je provzročil ogenj Andreju Konjedu okrog 100 gld. škode.

V Kanalu rase zanimanje za hranilnico in posojilnico. V kratkem skličejo zvedene može s Kanalskega na posvetovanje v Kanal. Bog daj dobro!

Soča je prejšni teden radi deževja in kopnenja snega močno narasla. Poplavila je Podgorcem polje pod železniškim mostom in jim napravila veliko škodo. Prizadeti so prosili deželnega zbora podpore.

Nabor vojakov v Gorici bo letos 13. in 14. marcija; 13 iz I. in II., 14. pa iz III. razreda.

Za cerkev presv. Srca so nabrali do sedaj 10 005.34 goldinarjev.

Zidanje nove cerkve v Gorjanskem je prevzel g. M. Blažko, iz Lokavca, Strški so: 11.174 gld.

Med Gorjanskim in Komnom je naletel neki delavec dne 26. p. m. na moža J. Kukanjo otrpučenega od mraza, zadel ga je na hrbet in nesel v Komn. Po dveurnem ribanju se je Kukanja zavedel in bil rešen gotove smrti.

Vikarijat samostalna kuracija. Iz

Gabrij nam je došla novica. Visoko c. kr. namestništvo v Trstu z odlokom od dne 6. januarja t. l. št. 24000/IX je, pooblaščen po c. kr. ministerstvu za u. in b., povzdignilo neodvisni in samostalni vikarijat v Gaberji pri Ajdovščini v *samostalno kuracijo*.

Štetje konj. Po postavi je naloženo županstvu, da opomnijo posestnike konj, naj naznanijo število in vrednost konj. Občinske komisije se imajo letos meseca februarja in marca pripraviti o natančnosti došlih naznanil. — Do 1. aprila morajo se predložiti c. kr. glavarstvu zapisniki o številu in sposobnosti konj za vojsko.

Vabilo na skupno naročbo zmlatega žvepla. Podpisano c. kr. kmetijsko društvo vabi svoje člane in druge trtorjce naše dežele, da se vdeležijo skupne naročbe na dvakrat očiščeno rimsko žveplo prve vrste (izvanredno drobno zmlato, 70 1/2 stopinj „Chancel“), katero bo dobiti po naslednjih pogojih:

1. Cena blaga, katero se izroči v magacinu v Gorici v žakljih po 50 kilogramov, je 6 gl. za vsaki kvintal, brez vseh drugih stroškov.

2. Blago se izroči proti koncu meseca aprila t. l.

3. Pri naročbi je plačati za vsaki žakelj po 50 kilogr. jeden goldinar varščine.

4. Naročila se bodo sprejemala do poludne 31. marca t. l.

5. Blago bo treba prevzeti in kupno ceno plačati vsaj v 14 dneh po prejemu naznanilu, da se ima po isto priti. Kdor v tem času ne pride po blago, zgubi plačano varščino, katera pojde v korist prihodnji naročbi.

C. kr. kmetijsko društvo
V Gorici, dne 28. januarja 1895.

Predsednik:
CORONINI.

Tržaško-Istersko.

G. M. Laginja je sklical volilce v Motovun, kjer so ga navdušeno sprejeli in sklenili podobne resolucije kakor v Sv. Petru v Sumi.

V Sežani je umrl 25 p. m. g. *Rajmund Mahorčič*, župan, po dolgej mučnej bolezni. Županovalec je 18 let. V deželnem zboru je deloval kot poslanec od leta 1882. Pogreb bil je sijajen. N. v m. p.

Razpisan je stipendij 210 gl. v podporo dijakom iz Istre ali z Goriškega, ki se učijo v poljedelski akademiji na Dunaju ali ki hočejo tje. Prošnje je vložiti do 10 febr. pri namestništvu.

Velika dedščina za dobre namene v Trstu. Vmrl je v Trstu neki bogatin iz Italije Leop. Masson, kateri je zapustil vse, kar je imel t. j. dva milijona lir za človekoljubne namene tržaškega mesta.

Telefon menijo napraviti iz Trsta v Rim in iz Berlina v Rim. Tedaj bodo zvezana s telefonom vsa večja mesta v Avstriji, Italiji in na Nemškem.

Istra proti shodu zaupnih mož. Čitatelji se gotovo še spominajo shoda zaupnih mož v Ljubljani. Mi smo se vže izrekli, da ne odobrujemo programa, kateri so „za zdaj“ proglasili zbrani zaupni možje, ker *polovičarstva v programu* ne moremo trpeti. Zanimivo je pa tudi, kako sodi o isti stvari „hrvatsko-slovenski klub“ v deželnem zboru isterskem. Predsednik kluba č. g. Vjekoslav Spinčić je v imenu kluba poslal predsedništvu polit. društva „Edinost“ tako-le izjavo: Na sestanku dne 17. januarja t. l. v Pulju je hrvatsko-slovenski klub sklenil *ednoglasno*, da popolnoma odobrava postopanje odposlancev in članov polit. društva „Edinost“ na shodu „zaupnih mož“ dne 29. novembra 1894 v Ljubljani.

Rojansko posojilno in konsumno društvo v Rojanu pri Trstu nam je poslalo opravilno poročilo za upravno leto 1894. — Kakor kažejo sklepi računov, je delovanje naše zadruge v pretečenem upravnem letu 1894. zopet lepo napredovalo. Skupni promet je znašal 50.139 for. 92 nv. dohodkov in 49.874 for. 79 kr. stroškov —

vkupje toraj 100.014 for. 71 nvč. ali za 18.375 for. 82 nvč. več nego v promečnem letu 1893. — Koncem leta 1893. je ostalo zadružnikov 198. — Tekom leta 1894. je pristopilo zadružnikov 25 t. j. 223 — Tekom leta 1894. je istopilo, oziroma svoje deleže prodalo zadružnikov 30. — Tekom l. 1894. je odpovedalo svoje deleže zadružnikov 4, ostane 189.

Stevilo zadružnikov se je v primeri z lanjskim letom zmanjšalo za 9. mej katerimi se 4 odpovedavšim zadružnikom izplačajo njih deleži 31. decembra 1895. v smislu § 15. 1. a) zadružnih pravil. — Vplačani deleži in obroki so znašali koncem l. 1894 for. 7.452.96 — Tekom l. 1894 so vplačali for. 1.139.08 t. j. 8.592.04 — Izplačani, oziroma prodani deleži in obroki zapadli v rezervni sklad for. 881.87 Zadružnikom dolžni deleži koncem l. 1894 for. 7.710.17 — Stevilo vplačanih deležev znaša koncem leta 225 ali for. 6.750 — Obroki na gornje znašajo 960.17 —

Stevilo deležev se je torej pomnožilo za 11. — Posojila: a) koncem leta 1893 so znašala. for. 1.212. — b) tekom leta 1894. se je dovolilo 11 zadružnikom 415. — t. j. 1.627. — Vrnilo se je pa for. 1.007. — Ostane toraj koncem l. 1894. posojil for. 620. —

Čisti dobiček znaša glasom računa o dobičku in zgubi for. 926.36 ter je isti za 74 for. 39 kr. večji nego l. 1893. Čisti dobiček se razdeli po pravilih.

Načelnik: Just Piščanec. Tajnik: A Bremic. Blagajnik: J. Pertot.

Društvo je imelo dne 3. t. m. IV. občni zbor. Zadruga ima v ulici Belvedere št. 3. svojo „Prodajalnico jestvin“, v Rojanu pa „Društveno krémo“ in „Mesnico“. Rojaki, pridružite se temu društvu v obilnem številu!

Odgovorni urednik in izdajatelj J. Marušič.
Tiska Hilarijanska tiskarna.

Prihodnja številka „Primorskega Lista“, izide dne 14. februarja.

POSLANO.

Vsled mojega poslanega v „Slovenec“ št. 10 in vsled odgovora g. Seemann-a na poslano v „Slovenec“ št. 11 se je izvršila na moje zahtevo strogo uradna kemična preiskava treh mojih sveč raznih velikosti, ravno od iste pošiljatve, iz istega vira, od koder je bil dobil g. Seemann ono svečo, katero je dal poskušati g. prof. Knapitschu.

Tukajšno c. k. kemično poskuševališče je analizovalo vsako svečo posebej, ter našlo, da so bile vse tri iz pravega čebelnega voska.

Vsled tega sem vložil tožbo proti g. Seemann-u. Toliko v odgovor na množestvilna vprašanja.

Jernej Kopač,

lastnik voščarne pristnih čebelno voščenih sveč
v Gorici.

Novič Franc,

krojač v ulici sv. Klare št. 6 izvršuje razna naročena dela in prodaja narejeno obleko po jako zmernih cenah.

Anton Fon,

klobučar in gostilničar v Semeniški ulici ima bogato zalogo raznovrstnih klobukov in toči v svoji krémi pristna domača vina ter postreže tudi z jako ukusnimi jedili. Postrežba in cene jako solidne.

Pristno, črno istrijansko

v i n o

prodaja podpisana na debelo od 56 litrov dalje v vsakej množini in jamci za pristnost.

Velecenjenim gg. odjemnikom pošilja na zahtevanje pokušnjo na dom. Vsa naročila, pismena in ustmena, sprejema edino le

Antonija Gosar.

V Gorici, Travnik, št. 13. I.

Anton Kuštrin,

v Gosposki ulici v hiši g. Dr. Lisjaka št. 23.

prodaja različno blago n. pr. sladkor, kavo, moko vsake vrste, kis, milo (čajfo) itd., posebno dobro oljino olje za večno luč v cerkvi itd.

Edvard Paulin,

v Nunski ulici št. 10.

V zalogi ima razne *nagrobne vence*, biserne in porcelanaste, rože za cerkve, palme, cvetke za nove maše in poroke, voščene sveče, mrtvaške obleke, rakve, trakovke, zlate črke i. t. d. po najnižih cenah.

Ant. Koren,

trgovec v Gosposki ulici, prodaja razno lončarsko, porcelanasto in stekleno blago, reže in vklada šipe v okna, reže in napravlja okvirje za zrcala in podobe.

A. GLIUBICH

nova lekarna
v Rabatišču

Prav toplo priporoča spodaj navedene tekočine in zdravila.

Dobivajo se: naravne mineralne vode iz raznih studencev.

Kemični, farmacevtični in drogerijski izdelki najbolj čislane domače in tuje zdravilske posebnosti.

Ribje olje, naravno in izvrstno, prijetnega okusa in kemično čisto.

Ribje olje z železom ali železnim jodom.

Najčistejše žveplenokislo apno c. kr. kmetijske šole v Gorici za vinarsko rabo.

Zdravila za živino, konjski cvet, konjski prašek, goveji prašek.

Homeopatična zdravila.

Trgovina papirja

Ant. Jeretič

GORICA

Semeniška ulica št. 3. — Za veliko vojašnico št. 15.

Zavod za črtanje papirja

Knjigoveznica

Tvornica

trgovinskih knjig, šolskih zvezkov itd. itd.

Zaloga

pisarskih, risarskih in drugih predmetov,
Šolskih knjig
in drugih učil.

Izključljivo zastopstvo

ter edina razprodaja

lesne rezljanice in slamnatega papirja,
za trgovino z sadjem.